

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

PĚSTOUNSKÁ PÉČE

POJEM, ÚČEL, OBSAH, VZNIK, ZÁNİK

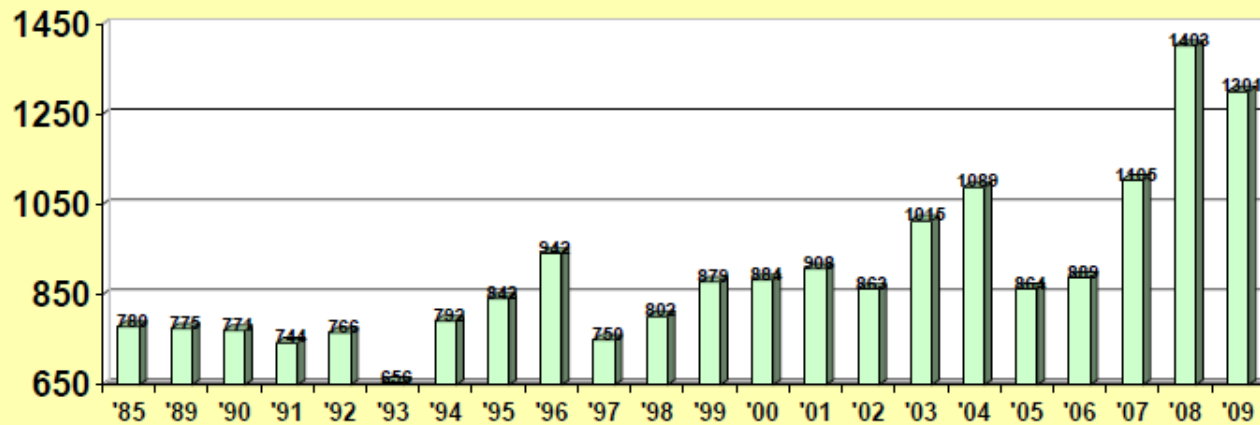
© Zdeňka Králíčková, 2012

ÚČEL

- výkon osobní péče o nezletilé dítě po dobu, po kterou nemohou rodiče o dítě osobně pečovat
- dočasnost
- pravidelné osobní kontakty rodiče s dítětem
- není-li to možné, musí pěstounská péče plnit účel **dlouhodobější osobní péče o dítě** s cílem zajistit dítěti zdravé a stabilní rodinné prostředí
- proto musí být pěstounská péče průběžně **sledována a kontrolována státem**

Počet dětí svěřených do pěstounské péče
1985, 1989 - 2009 (ČSSR, ČSFR, ČR)

Počet dětí svěřených do pěstounské péče 1985, 1989 – 2009 (ČSSR, ČSFR, ČR)

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1985	780	1994	792	2000	884	2006	889
1989	775	1995	842	2001	908	2007	1105
1990	771	1996	942	2002	863	2008	1403
1991	744	1997	750	2003	1015	2009	1301
1992	766	1998	802	2004	1089		
1993	656	1999	879	2005	864		

Zdroj: MPSV (Časové řady_NRP_výběr(až 08))

PRAMENY

■ VNITROSTÁTNÍ

- LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD (č. 2/1993 Sb.)
- ZOR (z. č. 94/1963 Sb.)
- ZSPOD (z. č. 359/1999 Sb.)
- ZSSP (z. č. 117/1995 Sb.)
- OSŘ (z. č. 99/1963 Sb.)

■ MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY

- ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE (č. 104/1991 Sb.)
- ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÍCH SVOBOD (č. 209/1992 Sb., čl. 8)
- EVROPSKÁ ÚMLUVA O VÝKONU PRÁV DĚTÍ (č. 54/2001 Sb. m. s.)

LITERATURA

- *Hrušáková, M., Králíčková, Z.: České rodinné právo. 3. vyd. Brno: MU, 2006.*
- *Králíčková, Z.: Pěstounská péče po novele. Právo a rodina, 2000, č. 6 - 7.*
- *Králíčková, Z.: Pěstounská péče: mýty versus ústavně konformní interpretace a aplikace zákona o rodině s úvahami de lege ferenda. Právní rozhledy, 2008, č. 9.*

DRUHY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- nukleární rodina
§ 45a - 45d ZOR

- manželé
- jeden z manželů
- jedna osoba

Financování:

- dávky PP
- § 36 - 43 ZSSP

- široká rodina
§ 44 ZSPOD

- zařízení pro výkon PP,
tj. byt pro rodinu s větším
počtem dětí
- SOS dětské vesničky
- vlastní byt pěstouna

Financování:

- dávky PP
- § 36 - 39, 41 - 43 ZSSP
- § 46 ZSPOD (odměna
pěstouna)

PŘEDPOKLADY

- CHYBĚJÍCÍ NEBO NEFUNGUJÍCÍ PŘIROZENÁ RODINA DÍTĚTE
- není vyžadován souhlas rodičů
- SOUHLAS DÍTĚTE
- ZÁJEM DÍTĚTE
- EXISTENCE VHODNÝCH ZÁJEMCŮ

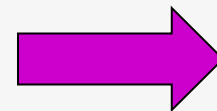
RODIČE

- nemohou, neumí nebo nechtějí s dítětem žít z důvodů:
 - objektivních nebo subjektivních
 - přechodných, krátkodobých i dlouhodobých

DÍTĚ

- není osvojitelné
- u soudu probíhá řízení o tzv. osvojitelnosti
 - ☛ pěstounská péče na přechodnou dobu
- je osvojitelné, ale tzv. neatraktivní pro osvojení, tedy např. starší, handicapované, má sourozence
- je naděje na návrat do přirozené rodiny

ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE

- zájem dítěte je přední hledisko při jakékoli činnosti ve věci dítěte (čl. 3 odst. 1)
- právo dítěte na péči svých rodičů
- participační práva dítěte (čl. 12)
 - právo na názor
 - právo na jeho vyjadřování (přímo nebo prostřednictvím jiné osoby)
 - právo na respektování názoru dítěte

Council of Europe Committee of ministers

Recommendation No. R (87)6

- právo dítěte vyrůstat v přirozené rodině (family of origin)
- pěstounská péče je vždy „náhradní“
- dohlížení nad pěstounskou rodinou
- zachování osobních vazeb dítěte a rodičů
- právo rodičů na informace
- právo rodičů na zrušení pěstounské péče

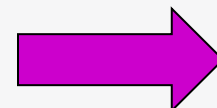
JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

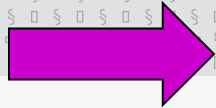
k článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a
základních svobod

*„Každý má právo na respektování svého soukromého a
rodinného života, ...“*

Case Kutzner versus Německo (...)

*„... tam, kde vznikly rodinné vazby, musí stát
...rozvíjení ..., ... opatření ..., opětovné spojení rodiče a
dítěte ...“*

Case Wallová a Walla versus Česká republika (...)

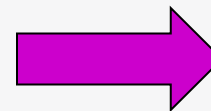
- „... nevyhovující životní podmínky a materiální nedostatek mohou být zhojeny pomocí jiných prostředků než úplným rozdělením rodiny, což je nejradikálnější řešení, které lze použít v nejzávažnějších případech ...“
- „... ani násilí, ani špatné zacházení, ani citové strádání, ani pohlavní zneužívání, ani špatný zdravotní stav, ani psychická nerovnováha rodičů nebyly shledány ...“

ZÁJEMCI O PĚSTOUNSKOU PÉČI

ZOR:

- „fyzické osoby, které poskytují záruku řádné výchovy dítěte“ (§ 45a odst. 1 ZOR) - bezúhonnost
- způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu
- společně jen manželé (§ 45a odst. 1 ZOR)
- jeden z manželů (se souhlasem druhého, výjimky)
- osamělá osoba
- příbuzenství není překážkou
- uspokojivý zdravotní stav

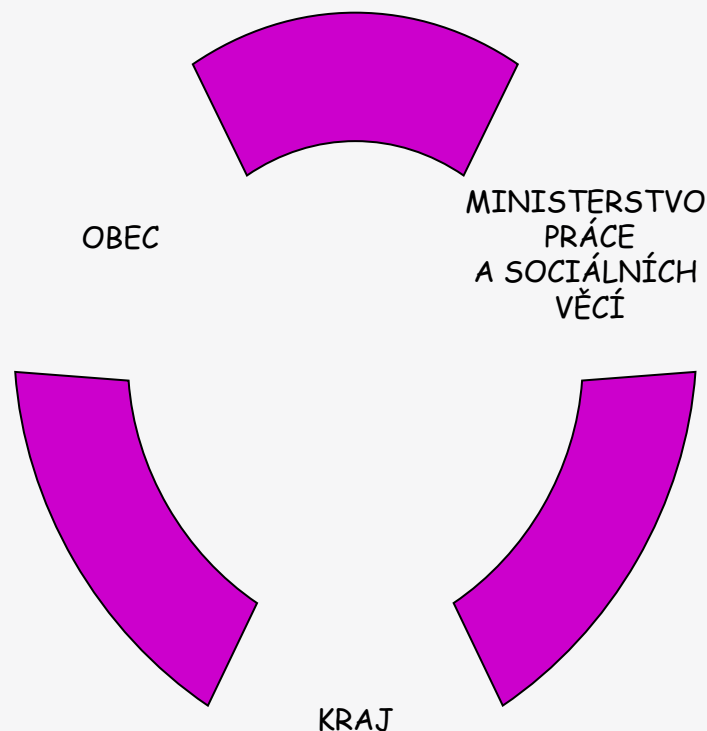
ZSPOD: odborné posuzování (§ 27)

- nejen touha po dítěti, ale i
- motivace
- vlastnosti a osobní dispozice (dušení, fyzické, smyslové)
- zájem vytvořit stabilní a harmonický domov
- ochota zúčastnit se přípravy k přijetí dítěte do rodiny
- zajišťuje OSPOD - profesionální
- cíl: řešení krizové situace dítěte poznamenaného tím, že je nechtěné, opuštěné, týrané, zanedbávané, deprivované
- žádoucí je spolupráce s rodinou
- MPSV: metodické doporučení k realizaci přípravy

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- upravuje ZSPOD (§§ 19a-27)
- vyhledávání dětí
- vyhledávání zájemců
- vytváření spisové dokumentace
- kraj: evidence
- odborné posuzování
- příprava
- nalezení vhodného „páru“
- právo na seznámení
- právo na před-pěstounskou péči

PŘED-PĚSTOUNSKÁ PÉČE

§ 45b ZOR

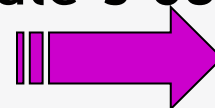
- ÚČEL: navázání kontaktu
- FAKULTATIVNÍ
- NEJDÉLE 3 MĚSÍCE (§ 45b odst. 2 *in fine* ZOR)
- JE FINANCOVANÁ dle ZSSP
- ROZHODUJE: OSPOD n. SOUD
- FAKTICKY RODIČE (§ 10a/2 ZSPOD: oznamovací povinnost každého, kdo přijme dítě)

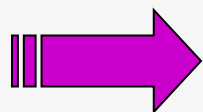

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU

§ 45a odst. 2 ZOR

- návrh OSPOD
- rozhoduje: soud
- na dobu:
 - po kterou rodič nemůže dítě ze závažných důvodů vychovávat
 - po jejímž uplynutí lze podle § 68a ZOR dát souhlas rodiče s osvojením
 - dobu do pravomocného rozhodnutí soudu o tom, že k osvojení není třeba souhlasu rodičů dle § 68 ZOR

srov. vazby na § 27a z. č. 359/1999 Sb., o
sociálně právní ochraně dětí

SOUDNÍ ŘÍZENÍ VE VĚCI PĚSTOUNSKÉ PÉČE

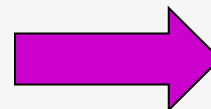
- lze zahájit i bez návrhu zájemců
- řízení ve věci péče o nezletilé: § 176 a násl. o. s. ř.
- účastníci:
 - rodiče, kteří jsou nositeli rodičovské zodpovědnosti (případně poručník)
 - dítě
 - zájemce či zájemci o pěstounskou péči (manželé)
- nutný zásadně výslech účastníků - osobně
- není vyžadován souhlas rodičů
- rozsudek: konstitutivní

DŮSLEDKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

§ 45c ZOR

- nezanikají vazby na přirozenou rodinu
- jde pouze o osobní péči o dítě

(A) VZTAH RODIČE A DÍTĚ

- statusový vztah rodič a dítě zůstává zachován
- právní vazby na širší rodinu jsou také zachovány
- rodič má zásadně rodičovskou zodpovědnost
- rodič je zákonným zástupcem
- rodič je správcem jmění dítěte
- rodič dítě vychovává v nejširším slova smyslu
- rodič má právo se s dítětem stýkat
- rodič platí výživné na své dítě (státu)

(B) VZTAH PĚSTOUN A DÍTĚ

- pěstoun má povinnost o dítě osobně pečovat
- pěstoun při péči o dítě vykonává **přiměřeně** práva a povinnosti rodičů
- dítě zastupuje jen v běžných věcech
- spravuje záležitosti dítěte jen v běžných věcech
- má-li pěstoun za to, že rodič rozhodl v podstatné věci nikoli v souladu se zájmy dítěte, může se domáhat rozhodnutí soudu
- pěstoun nemá vyživovací povinnost

(C) VZTAH DÍTĚ A PĚSTOUN

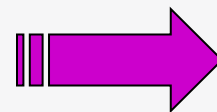
- dítě má povinnost pomáhat v domácnosti pěstouna
- má-li dítě vlastní příjem a žije-li ve společné domácnosti, musí také přispívat na úhradu společných potřeb rodiny

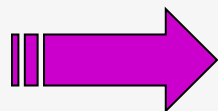

FINANCOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- odměna pěstouna
- příspěvek při převzetí dítěte (jednorázový)
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla

**zákon č. 117/1995 Sb., o státní
sociální podpoře obsahuje**

**KOEFICIENTY, KTERÝMI JE TŘEBA NÁSOBIT
ČÁSTKY ŽIVOTNÍHO MINIMA STANOVENÉ
V ZÁKONĚ č. 110/2006 Sb., O ŽIVOTNÍM A EXISTENČNÍM MINIMU**

KONTROLA PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- § 19 odst. 5 ZSPOD
- ZAJIŠTUJE OBECNÍ ÚŘAD OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ
- PRAVIDELNÉ NÁVTĚVY DĚTÍ V PĚSTOUNSKÉ PÉČI
(1x za 6 měsíců, profi péče - 1x za 3 měsíce)
§ 45a/5 ZSPOD

„DOPROVÁZENÍ“ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- NEZISKOVÉ ORGANIZACE
- PODPORA A ODBORNÁ POMOC PĚSTOUNSKÉ RODINĚ
- DOVOLENÉ

ZÁNİK A ZRUŠENÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

ZÁNİK: DOSAŽENÍM ZLETILOSTI DÍTĚTE, ÚMRTÍ

ZRUŠENÍ dle § 45a odst. 3 ZOR:

- ZE ZÁVAŽNÝCH DŮVODŮ
- I BEZ NÁVRHU
- NA NÁVRH PĚSTOUNŮ VŽDY
- ROZHODUJE SOUD

DŮSLEDEK:

- DÍTĚ SE FAKTICKY VRACÍ DO PŮVODNÍ RODINY
- JE NUTNÉ ZKOUMAT MOŽNOST I A SCHOPNOSTI RODIČŮ, PŘÍP. HLEDAT JINÉ FORMY NÁHRADNÍ PÉČE O DÍTĚ

ALTERNATIVNÍ FORMY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- KRIZOVÁ - okamžité umístění, 24 hodin až 3 měsíce
- DIAGNOSTICKÁ - cca 3 měsíce ➔ „co dál“
- PŘEKLENOVACÍ - příprava dítěte na cestu zpět do rodiny, do osvojení, do samostatného života
- RESPITNÍ (úlevná) - „dovolená“ pro rodiče nebo pro dlouhodobé pěstouny
- PRO RODIČE A DĚTI
- SOUKROMÁ - smlouva mezi rodiči a pěstouny